

Putinovi žoldnéři 2013–2024

Wagnerovci a další soukromé vojenské společnosti

MARK GALEOTTI

ILUSTROVAL JOHNNY SHUMATE

Autor

Mark Galeotti je odborník na bezpečnostní politiku, spisovatel a publicista, který dříve působil v akademické i soukromé sféře a ve státní správě. Dnes jako specialista na Rusko stojí v čele poradenské společnosti Mayak Intelligence, je čestným profesorem Katedry slovanských a východoevropských studií na University College London a externím spolupracovníkem londýnského geostrategického institutu RUSI a Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. Napsal více než třicet knih, včetně titulů *Putinovy války: od Čečenska po Ukrajinu* (2022, česky 2023) nebo *Zrození z války: vojenská historie Ruska od jeho počátků po dnešek* (2024, česky 2025), které vyšly v nakladatelství Osprey.

Ilustrátor

Johnny Shumate pochází z Nashvillu v americkém státě Tennessee a žije se jako ilustrátor na volné noze. Ilustraci se věnuje od roku 1987, kdy absolvoval Austin Peay State University. Za své největší vzory považuje Anguse McBridea, Dona Troianiho a Édouarda Detailleho.

Mark Galeotti

Putinovi žoldnéři 2013–2024

Wagnerovci a další soukromé
vojenské společnosti

ILUSTROVAL JOHNNY SHUMATE

Grada Publishing

Mark Galeotti

Putinovi žoldnéři 2013–2024

Wagnerova skupina a další soukromé vojenské společnosti

Z anglického originálu

Putin's Mercenaries 2013–2024

přeložil Jan Syka

Vydala Grada Publishing, a. s.,

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401

jako svou 10611. publikaci

Odpovědný redaktor Petr Somogyi

Sazba Jaroslav Kolman

Počet stran 64

První vydání, Praha 2026

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Osprey Publishing, 2025

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2026

This translation of Putin's Mercenaries 2013–2024 is published by Grada Publishing, a. s. by arrangement with Osprey Publishing, part of Bloomsbury Publishing Plc.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978–80–271–6045–7 (ePub)

ISBN 978–80–271–5311–4 (pdf)

ISBN 978–80–247–3336–4 (print)

OBSAH

HISTORICKÉ KOŘENY	4
Žoldnéři v dobách moskevského knížectví a carské říše Od Learmontha k Lermontovovi Kozáci	
PUTINOVA ÉRA	10
Koncept „soukromých vojenských společností“	
WAGNEROVCI NA DONBASU	11
Jevgenij Prigožin Dmitrij „Wagner“ Utkin Vznik Orchestru Pacifikace separatistických velitelů Boje o Debalceve (2015) Spojení s GU a struktura wagnerovců jako soukromé armády Carští vlci Personální složení Typické složení útočného oddílu Wagnerovy skupiny	
SYRSKÉ DOBRODRUŽSTVÍ	21
Slovanský sbor Wagnerovci na scéně Palmýra (2016 a 2017) Jak vydělat peníze Šojgu vs. wagnerovci Konkurence: soukromé vojenské společnosti Redut a Patriot Chišám: wagnerovci pod americkou palbou	
ZLATO V AFRICE	31
Súdán (od roku 2017) Středoafriická republika (od roku 2018) Libye (od roku 2019) Mosambik (2019–2020) Mali (od roku 2021) Burkina Faso (od roku 2024) Epizody ve Venezuele (2019 a 2024)	
INVAZE NA UKRAJINU	41
Kde sehnat lidský materiál? Prapor Spaniola Návrat wagnerovců na Donbas „Projekt K“: nábor trestanců Cesta ze stínu do „mlýnku na maso“ (2022–2023) Skupina Rusič Bachmut neboli Stalingrad v malém Prapory Achmat Porušený slib	
VZPOURA	51
Šojguova pomsta Obsazení Rostova „Pochod spravedlnosti“	
BUDOUCNOST	58
Putinovy podmínky Poslední let business-jetu RA-02795 Expediční dobrovolnický útočný sbor Africký sbor	
VÝBĚR POUŽITÉ LITERATURY	63
REJSTŘÍK	64

Putinovi žoldnéři 2013–2024

HISTORICKÉ KOŘENY

PROTĚJŠÍ STRANA

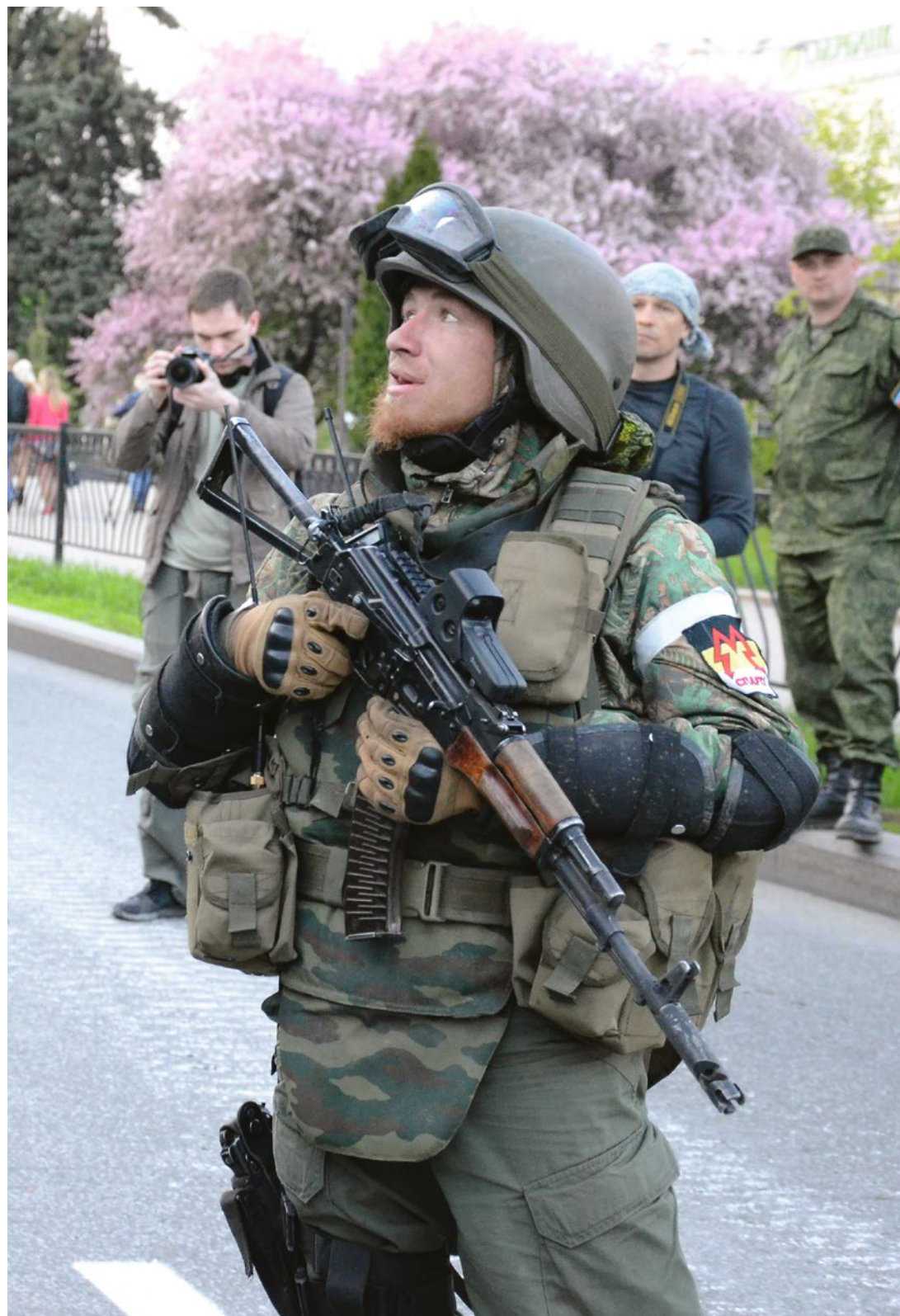
V moderní ruské historii došlo k nasazení žoldnéřů po anexi Krymu v roce 2014 a během následných tajných intervencí na Donbasu na východní Ukrajině. Kreml si musel vynutit poslušnost a podřízenost řady proruských separatistických milic působících v Doněcké a Luhanské oblasti, o které se vedly boje s ukrajinskou vládou. Jednou z těchto milic (asi tou nejznámější kvůli obvinění z válečných zločinů) byl doněcký batalion Sparta, jehož velitel Arseň „Motorola“ Pavlov je zde na fotografii z května 2015. Tento bývalý armádní důstojník má na sobě kompletní moderní vybavení. Všimněte si bílého polního rozpoznávacího znamení – pásky nad nášivkou na levém nadloktí. Nášivka nese znak praporu: červené, šípové M“ umístěné na vodorovných černých, žlutých a bílých pruzích. Pavlov byl v říjnu 2016 zavražděn, pravděpodobně žoldáky Wagnerovy skupiny jednajícími na rozkaz Kremlu. [Andrey Butko, Wikimedia Commons CC 3.0]

Žoldnéři v dobách moskevského knížectví a carské říše

Když Vladimir Putin v únoru 2022 nařídil invazi na Ukrajinu, nikdo nepředpokládal, že se už během několika měsíců bude v některých nejtěžších bitvách spoléhat na žoldnéře a nikoliv na ruské pravidelné síly. Armády mnoha států ovšem byly částečně nebo dokonce zcela složeny z žoldnéřů již od středověku a několik zemí má stále mezi své pravidelné jednotky zařazeny i jednotky rekrutované v zahraničí (pozoruhodnými příklady jsou britská brigáda Gurkhů a francouzská cizinecká legie). Ruská armáda je jednou z těch, pro kterou představují vojáci verbovaní v zahraničí zvláště silnou historickou tradici. V 17. století se carové stále museli spoléhat zejména na zkorumpovaný a často vzpurný sbor pěších střelců (*strělcy*). Jinak disponovali jen relativně nízkým počtem pluků složených převážně z domácích vojáků, ale silně závislých na cizozemských žoldnéřských velitelích. Tyto jednotky nejenže měly proměnlivou kvalitu, ale takováto praxe brzdila i možnosti rozvoje domácího důstojnického sboru.

Najímání žoldnéřů mělo pro ruské vládcy historicky několik výhod. Žoldnéři, placení ústřední vládou, se obvykle odmítali podřízovat ambiciózním regionálním vůdcům v povstáních proti této vládě; poskytovali dovednosti nebo schopnosti, které vojákům domácího původu chyběly; jejich stmelené jednotky zkušených bojovníků mohly být nasazeny rychleji, než mohli být místní rekruti vybaveni, vycvičeni v zacházení se zbraní a zejména secvičeni v kolektivním způsobu boje; a konečně žoldnéři nabízeli určitou míru nezávislosti, která carské vládě umožňovala se od jejich počínání distancovat a tudíž je nasazovat i tam, kde by si jednotky domácích odvedenců nasadit netroufla. Všechny tyto faktory přetrvávají do jisté míry v ruské vojenské praxi dodnes.

V pozdně středověkém a raně novověkém moskevském knížectví bylo důstojníků ruského původu s odborným vzděláním a potřebnými zkušenostmi málo, takže od konce 15. století ruští vládcové najímali zahraniční inženýry, dělostřelce a další specialisty. Poptávka byla i po důstojnících nižších hodností, dokonce i po cizozemských poddůstojnících a zkušených řadových vojácích. V čase smrti cara Ivana IV.

Od Learmontha k Lermontovovi

Jedním z typických představitelů žoldněřských emigrantů byl George Learmonth, Skot pocházející z Fife, který se v roce 1610 nechal naverbovat do polských služeb. V roce 1613 se ocitl v řadách kontingentu Skotů a Irů, kteří uvízli v obléhané pevnosti Bělaja. Když se po měsíci houževnatého odporu vzdali, Learmonth stejně jako mnoho jeho druhů změnil stranu a vstoupil do ruských služeb. Připojil se k pluku svého skotského krajana Jacoba Shawa. Později konvertoval k pravoslavné víře a přijal poruštěné jméno Jurij Andrejevič Lermont. Jako *praporščik* bojoval v roce 1618 proti Polákům v bitvě u Možajsku, později se vypracoval do hodnosti kapitána a vedl výcvik ruských vojáků. K rodu, který později založil, náležel i velký spisovatel 19. století Michail Jurjevič Lermontov.

Hrozného (vládl v letech 1547–1584) působilo na Rusi asi 4000–5000 žoldněřů z různých zemí Evropy. Car jeden rok dokonce nechal plenit pobřeží Baltu malou námořní flotilou pod velením dánského korzára.

Zhruba o sto let později, když se car Petr I. Veliký (vládl v letech 1672–1725) ocitl v konfliktu se Švédskem a polsko-litevskou unií (významnými severskými vojenskými mocnostmi té doby), soustředil se i on na najímání vojenských expertů ze západu. Jeho transformace ruské armády začala zřízením nové carské gardy podle západoevropských vzorů, poté v letech 1699–1700 následovalo založení řadových pluků „nového typu“, složených z odvedenců i dobrovolníků. Za jejich vznik do značné míry vděčil zahraničním profesionálům, kteří všem osmi původním jednotkám veleli. V průběhu 18. století vstoupila do carských služeb řada důstojníků z německých knížectví, Skandinávie, Nizozemí, Anglie, Skotska a Itálie, z nichž mnozí se v ruské říši usadili natrvalo. Oni a jejich potomci sehráli ve vývoji ruského vojenství klíčovou úlohu.

Kozáci

Zvláštním případem žoldněřů takříkajíc „z vnitřních zdrojů“ byli kozáci. Šlo o komunitu smíšeného etnického původu, která vznikla v 15. století na tzv. Divokých polích, tedy na stepních pláních tvořících odedávna sporná hraniční území mezi polsko-litevskou unií, moskevským knížectvím a krymským a kazaňským chanátem. Potřeba bránit se v těchto pohraničních oblastech vytvořila bojovnou a silně nezávislou společnost, která byla téměř (i když ne zcela) mimo faktickou moc carů. Postupem času se samostatné kozácké stanice, něco jako opevněná měs-

V roce 1574 přijal Jermak Timofějevič, kozácký ataman a žoldněř, pověření od mocného rodu Stroganovových, aby obsadil území podél řek Tobol a Irtyš, která rodu udělil car Ivan IV. Hrozný. Tím zahájil válku se sibiřským chanátem, jenž si tato území rovněž nárokoval. Disponoval větší palebnou silou – jak je znázorněno na obraze Vasilije Surikova „Jermakovo dobytí Sibiře“ – a jeho vojáci byli ukázněnější a bezohlednější, takže své protivníky rychle porazil. Svým tažením zahájil staletí trvající ruskou expanzi na východ. [public domain]

Střelci ze 16. a 17. století, jak je ztvárnil Viktor Vazněcov. Obouruční sekera zvaná *berdyš* někdy sloužila jako opěrka pro těžkou mušketu s doutňákovým zámkem. [public domain]

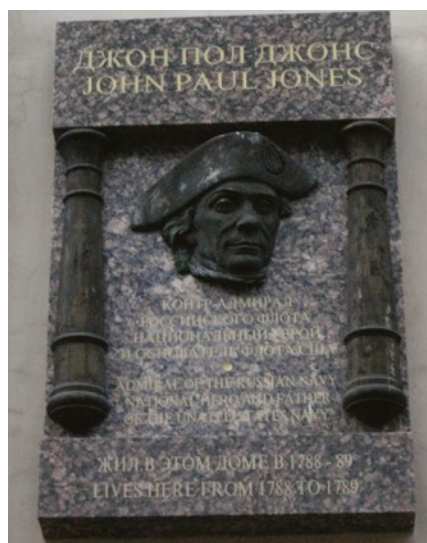
John Paul Jones, vynikající kapitán teprve se formujícího námořnictva Spojených států, se vyznamenal během války za nezávislost. Později, pro nedostatek příležitostí se doma vojensky uplatnit, přijal nabídku carevny Kateřiny Veliké a vstoupil do ruských služeb. Byl povýšen na kontradmirála a přidělen k Černomořské flotile, kde sehrál klíčovou roli ve vítězství nad Turky v roce 1788. Následujícího roku se Jones měl ujmout velení Baltské flotily, avšak díky vykonstruovanému skandálu, pravděpodobně zosnovanému žárlivými domácími důstojníky, z Ruska odešel. Jeho kariéru amerického kapitána i ruského admirála připomíná tato pamětní deska na budově na Něvském prospektu v Petrohradu. [public domain, Korte Brueckmann, Wikimedia CC 3.0]

tečka, sdružovaly do volných svazů nazývaných vojska, která stavěla do pole nepravděpodobnou lehkou jízdu. Proslulé bylo zejména záporožské a donské „vojsko“. První z nich se do roku 1649 stalo víceméně vazalským státem polsko-litevské unie, druhému ale vazby na moskevské knížectví zůstaly.

Ačkoliv byli kozáci nakonec integrováni do ruského státu a jeho ozbrojených sil, jejich dravost, nezávislý duch a houževnatost je od počátku předurčovaly k tomu, aby se stali klíčovým zdrojem žoldnéřů, kteří vedli carskou expanzi přes Sibiř až na Dálný východ. Možnost se od nich do jisté míry distancovat byla cenná i v době, kdy operovali na základě carské pověřovací listiny: například když se Rusko po expedicích do povodí řeky Amur v 17. století nechtěně ocitlo ve válce s čínskou říší Čching, vyjednávání následné něčinské smlouvy (1689) bylo usnadněno skutečností, že vetřelci byli kozáci, nikoliv řadoví ruští vojáci.

* * *

Během 18. století Rusko nadále hojně využívalo služeb v cizině najatých velitelů a specialistů, a to jak na souši, tak na moři (například americký námořní hrdina kapitán John Paul Jones sloužil v roce 1788 v loďstvu carevny Kateřiny Veliké proti osmanským Turkům). S rozrůstáním a politicko-vojenským rozvojem státu se však jeho závislost na cizincích snižovala. Stále více multietnická říše poskytovala nové vlastní zdroje schopných důstojníků, od pobaltských Němců až po gruzínské šlechtice. Kozáci zůstali válečnickou komunitou, které byla za vojenskou službu udělena

Listopad 1975: Carlos Fernández Gondín, druhý velitel kubánské vojenské mise v Angole (zástupná účast místo sovětských jednotek), se poblíž města Quifangonda (také Kifangondo) radí s důstojníky MPLA (Lidové hnutí za osvobození Angoly). Poté, co zemi opustily portugalské koloniální síly, pomáhali Kubánci MPLA bránit hlavní město Luandu proti spojeneckým silám FNLA (Národní fronta pro osvobození Angoly), Zairu a Jihoafrické republiky. [Alfonso Naranjo Rosabal, Wikimedia Commons CC 4.0]

jenských důvodů. Například po francouzské revoluci v roce 1789 francouzské rojalistické oddíly tvořené emigranty pod vedením knížete Ludvíka Josefa de Bourbon-Condé (1736–1818), bojovaly nejprve po boku Rakušanů a poté pod záštitou cara Pavla I. V roce 1800, kdy se Pavel snažil napravit vztahy s Napoleonovou Francií, vstoupili Condéovi muži do britských služeb (zde vytvořili základ legie britských polních myslivců *Chasseurs Britanniques*, kteří sloužili ve Středomoří a na Pyrenejském poloostrově).

O 150 let později, po Velké vlastenecké válce (1941–1945), již Sovětský svaz přirozeně žoldněře jako takové nepotřeboval. Nyní figuroval ve světě jako jaderná supervelmoc. Měl vlastní impérium v podobě satelitních států a řídil Varšavskou smlouvu a podřízené spojení. Síly jeho vazalských států byly povolávány k plnění specifických úkolů. Příkladem mohou být východoněmečtí bezpečnostní specialisté vyslaní do Afriky a na Blízký východ nebo kubánské jednotky, které působily v Alžírsku, Angole, Kongu, Etiopii a Sýrii.

A

DONBAS

(1) Wagnerovský kontraktor, 2014

Tento žoldněř adjustuje směrovou protipěchotní minu MON-50 („Claymore“). Možná chystá léčku na vojáky ukrajinských sil, ale existovaly také věrohodné náznaky, že tito kontraktori byli využiti k likvidaci problematických velitelů separatistických milicí DLR a LLR, kteří odmítali linii určenou Moskvou. Jak bylo v prvních letech běžné, nenosí ještě jednotnou uniformu. Má bundu VSR vzor 93 v kamufláži Flora, civilní vestu a kalhoty, sportovní boty vyrobené armádní oděvní společností Vojentorg a zastaralý armádní nosný bojový systém Směrč 2. Značně rozšířenou pokrývkou hlavy byly vlněné čepice. Všimněte si pásky na rukávu v barvách stuhy Řádu svatého Jiří, které se užívaly jako polní rozpoznávací znamení.

(2) Dmitrij Utkin, 2015

Jevgenij Prigožin měl při hledání polního velitele velké štěstí, že bývalý podplukovník Specnaz Dmitrij Utkin právě hledal práci, která by naplnila jeho přetrvávající touhu po akci. Muž, který dal celé Wagnerově skupině jméno (podle svého osobního volacího znaku), zde velí jednotkám během úspěšného útoku na město Debalceve v roce 2015. Jeho status odráží i nejnovější vzor bojové uniformy ruské armády

Ratnik v digitální kamufláži EMR, ačkoliv jeho černý taktický nosný systém a rukavice SPLAV pocházejí ze soukromého nákupu. Červená páska na rukávu patřila mezi polní rozpoznávací znaky, jež wagnerovci u Debalceve používali, aby se vyhnuli záměně s nepřítelem, který používal do značné míry podobné oblečení i výstroj. Je vyzbrojen útočnou karabinou s krátkou hlavní AKS-74U a pistolí Makarov PM v pouzdře (zde zakrytou pod výstrojí).

(3) Dobrovolník, Ruská pravoslavná armáda, 2014

Klasickým příkladem jednotky, v níž se mísili příslušníci místní separatistické milice, dobrovolníci z Ruska a žoldněři, byla Ruská pravoslavná armáda (RPA), založená na začátku roku 2014 a později téhož roku začleněná do brigády Oplot (5. samostatné motostřelecké brigády DLR). Tento voják hlídající na okraji Doněcku obléká v té době již starší typ maskovací uniformy ruské armády TckO (*trechcvětnaja kamuflažnaja oděžda*) zvanou též Butan, jakou obvykle nosívali výsadkáři a námořní pěchota (modro-bíle pruhované tilko naznačuje, že se jedná o veterána), ale s charakteristickou nášivkou RPA (3a a 3b). Na staré ocelové přilbě vzor 68 má vyobrazenou vlajku tzv. Novoruského svazu lidových republik. Je vyzbrojený starší verzí AKM-47 ráže 7,62 mm s podvyským granátometem GP-25.

2

1

3

3а

РУССКАЯ ПРАВОСЛАВНАЯ АРМИЯ

3б

PUTINOVA ÉRA

Koncept „soukromých vojenských společností“

Významná proměna politických postojů nastala přibližně deset let po začátku postsovětské éry – poté, co se v Ruské federaci v letech 1999–2000 dostal k moci bývalý důstojník KGB Vladimir Putin. Putin byl odhodlán obnovit Rusko jako stát se statutem velmoci, který pro něj považoval za oprávněný. Čelil však výzvě, jak toho dosáhnout bez zdrojů bývalého Sovětského svazu (SSSR).

V Rusku již tehdy působil rozsáhlý sektor soukromých bezpečnostních firem, včetně mezinárodně uznávaných společností jako Moran Security Group a RSB Security Group, které se zabývaly činnostmi typu ochrana námořní dopravy nebo odminovávání. Nicméně – ačkoliv je žoldnéřská služba nebo založení takové organizace zakázáno jak podle článku 13.5 ruské ústavy, tak podle článku 359 trestního zákoníku – Kreml postupně přijal novou vizi: koncept komerční společnosti s úzkými (byť tajnými) vazbami na stát, která by mohla fungovat jako nepřímá prodloužená ruka Putinova režimu v zahraničí (a od níž by zároveň bylo možné se formálně distancovat). Nejednalo by se o soukromou bezpečnostní společnost (*private security company*, PSC), ale o soukromou vojenskou společnost (*private military company*, PMC – ruský *částnaja vojennaja kompanija*, ČVK) schopnou operačního nasazení v bojových situacích.

Vážná diskuse začala až v roce 2010, kdy Eeben Barlow, zakladatel jihoafrické PMC Executive Outcomes, přednesl prezentaci na Mezinárodním ekonomickém fóru v Petrohradu. Tehdejší náčelník generálního štábu generál Nikolaj Makarov byl údajně nadšen myšlenkou, že vhodná PMC by mohla být nákladově efektivním nástrojem pro politicko-vojenské operace mimo bezprostřední strategické sousedství Ruska. Putinovu zásadní podporu však tato myšlenka získala až v roce 2012, když Putin nabyl přesvědčení, že za vlnou tehdejších protivládních protestů stojí Západ, což ho nasměrovalo na cestu mnohem ostřejší konfrontace. Putin usoudil, že nastal čas začít se Západu bránit na globální úrovni a PMC by mohly být součástí této strategie. Když mu v dubnu 2012 jeden z poslanců položil předem domluvenou a zformulovanou otázku ohledně zřizování soukromých vojenských společností, Putin předstíral, že ho tato myšlenka právě teď přesvědčila: „Myslím, že je to skutečně nástroj k realizaci národních zájmů bez přímé účasti vlády. Máte naprostou pravdu.“

Ta slova však nebyla upřímná. V Hongkongu byla již počátkem téhož roku registrována společnost, jejímž prostřednictvím Kreml podnikl první krok do světa žoldnéřských organizací. Slovanský sbor byl spíše neúspěšný a omezený experiment. Byl určený k operacím v Sýrii,

Kontraktoři ze společnosti Moran Security Group podnikající v oblasti námořní bezpečnosti jsou vyzbrojeni útočnými puškami AKM-47. Tyto ruské soukromé bezpečnostní společnosti (PSC) si cíleně drží odstup od sektoru soukromých vojenských společností (PMC) a od války na Ukrajině. [se souhlasem © Moran Security Group]

„Zelení muži“ – speciální jednotky ruské pravidelné armády zajišťují letiště v Simferopolu během anexy Krymu v únoru 2014. Tato úspěšná anexa v mnoha ohledech změnila plány Moskvy na budoucí využití nově vzniklé soukromé vojenské společnosti. [Bulent Doruk, Anadolu Agency, via Getty Images]

Jevgenij Prigožin

11

Alexej Ďumin, bývalý osobní strážce prezidenta Putina, řídil během anexy Krymu v roce 2014 ruské Velitelství speciálních operací. Zřejmě právě on představil Jevgenije Prigožina Dmitriji „Wagnerovi“ Utkinovi. Zde je zachycen během svého pozdějšího působení ve funkci gubernátora Tulské oblasti s medailí Hrdiny Ruské federace. [Tisková služba prezidenta Ruské federace, CC 4.0]

až po provozování nechvalně známých trollů farem, které v zastoupení Kremlu šířily dezinformace.

Podle slov samotného Prigožina (pronesl je v září 2022, kdy konečně mohl o vytvoření své soukromé armády otevřeně hovořit) to byla do značné míry jeho iniciativa. Tvrdil, že se jednalo o vlasteneckou reakci na ruskou anexi Krymu po pádu proruského ukrajinského režimu Viktora Janukovyče v únoru 2014: „Stejně jako mnoho dalších podnikatelů... jsem se snažil naverbovat skupinu, která by šla chránit Rusy [na Krymu]. Letěl jsem na staré cvičiště a všechno jsem udělal sám: vyčistil staré zbraně, roztrídil výstroj a našel specialisty. 1. května 2014 se zrodila skupina vlastenců, která později získala jméno Wagnerova skupina.“

Prigožin si vymyslel vlastní legendu, což ostatně dělal často. Program se ve skutečnosti rozběhl již v roce 2013 a důvěryhodné zprávy naznačují, že se Prigožin zpočátku naopak spíše zdráhal začlenit žoldnéřskou společnost do svého stávajícího obchodního impéria Concord Management Group. V té době Kreml předpokládal, že PMC bude s největší pravděpodobností operovat na Blízkém východě nebo v Africe, přičemž Prigožin žádné zájmy v zahraničí neměl. A vojenské zkušenosti měl zcela nulové. Celý jeho obchodní model však závisel na udržení kremelské podpory. Musel udělat, co si režim přál, takže to nakonec byla nabídka, kterou nemohl odmítnout.

Do hledání spolehlivého polního velitele se tehdy vložil Alexej Ďumin (bývalý prezidentský bodyguard a v roce 2014 velitel ruských speciálních jednotek Specnaz). Ďumin představil Prigožina nedávno penzionovanému podplukovníkovi Dmitriji Utkinovi, mrtvolně vyhlízejícímu veteránovi, který do roku 2013 velel 700. oddílu 2. brigády Specnaz. Utkin odešel dobrovolně do výslužby, když pochopil, že ho v armádě zářná kariéra už nečeká. Začal pracovat v soukromé bezpečnostní službě. Chybělo mu však vzrušení z akce a byl přesně tím typem

Dmitrij „Wagner“ Utkin

Dmitrij Vasiljevič Utkin, narozený v roce 1970, vystudoval střední vojenskou školu v Leningradu a poté rovnou vstoupil do řad sovětské armády. Rychle v něm byly rozpoznány schopnosti vhodné pro službu v jednotkách Specnaz, v jejichž řadách bojoval v první (1994–1996) i druhé (1999–2009) čečenské válce. Získal v ní pověst sebevědomého a bezohledného vojáka, což ho vyzvedlo do funkce velitele 700. oddílu Specnaz. Projevoval však také aroganci a neskrývanou fascinaci nacistickým Německem, což mu naopak zajistilo, že se ve vojenské kariéře už výše neposunul. Svou posedlost mohl plně projevoval od chvíle, kdy se stal polním velitelem Wagnerovy skupiny: často podepisoval dokumenty runami SS, nosil polní čepici s německou symbolikou z druhé světové války a někdy dokonce zdravil Prigožina slovy „Heil, Petroviči!“ (což byl Prigožinův volací znak v jednotce). Utkin je pravděpodobně mužem, který stál za brutální politikou „vynulování“ (spočívající v okamžité popravy každého, kdo odmítl splnit rozkaz nebo uprchl z boje), která byla wagnerovci přijata v pozdějších fázích jejich nasazení na Ukrajině v roce 2023.

Ukrajínští demonstranti používají spreje se slzným plynem a hází kameny během střetů s jednotkou Berkut při nepokojích v Kyjevě 24. listopadu 2013. Násilí předcházelo svržení Moskvou podporované Janukovyčovy vlády během takzvané „revoluce důstojnosti“. [Genya Savilov, AFP, via Getty Images]

muže, kterého Prigožin hledal. Utkin byl, jak velmi eufemisticky vyjádřily jedny noviny, „velkým obdivovatelem estetiky Třetí říše.“ Jinými slovy byl to neonacista, který si dokonce nechal na hrud' těsně pod hrdlo vytetovat runy SS, jež napodobovaly límcové vyložení esesáckých uniforem. Jeho volací znak u Specnaz byl „Wagner“ podle Hitlerova oblíbeného hudebního skladatele a nová PMC si ho dala do svého názvu (později byla neformálně také známá jako „Orchestr“, česky se nejčastěji označuje jako „wagnerovci“ nebo „Wagnerova skupina“).

Vznik Orchestru

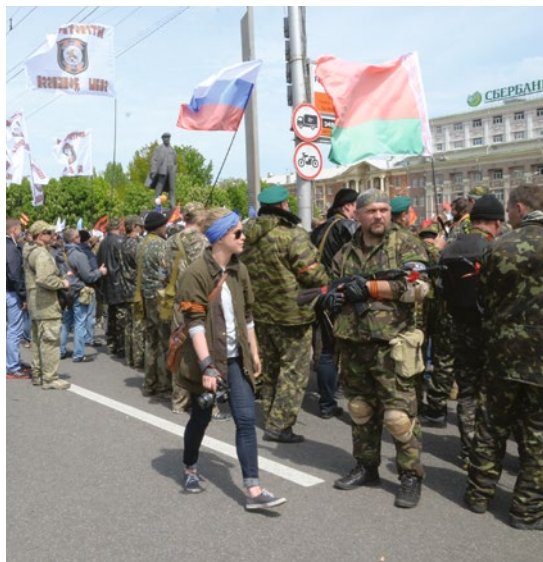
Utkin a Prigožin rychle zahájili nábor bojovníků. Technicky vzato žádná „ČVK Wagner“ oficiálně neexistovala. Jako zástěrka sloužila řada komerčních firem v rámci Prigožinova konglomerátu Concord Management Group. Utkin oslovil své vlastní kontakty a potichu šířil informace mezi různé potenciální dobrovolníky: příslušníky stávajících bezpečnostních složek, členy Specnaz, výsadkových jednotek a námořní pěchoty, kterým se v armádě blížil konec smluvní doby. (V roce 2013 činila celková síla armády přibližně 766 000 mužů, ale z nich pouze asi 220 000 tvořili plně profesionální vojáci, zbytek byli branci na dvanáctiměsíční prezenční službě a s omezenou vojenskou hodnotou.)

Byla to také doba, kdy v chaotické situaci po ukrajinské „revoluci důstojnosti“, která svrhla zkorumpovanou proruskou Janukovyčovu vládu, Rusko právě zabralo ukrajinské základny na Krymském poloostrově jako předehru k jeho úplné anexi.¹ PMC, která byla původně určena k nasazení na „globálním Jihu“, byla náhle velmi vhodně po ruce k operacím na Ukrajině. Objevily se zprávy, že wagnerovci byli aktivní již během anexe Krymu, ale zdá

Tři velmi dobře ozbrojení příslušníci proruských milicí okupují vládní úřad v Konstantinovce (severně od Doněcku) na Donbasu během období chaosu v roce 2014, známém jako „ruské jaro“. [Alex Lusenko, Anadolu Agency, via Getty Images]

1 Viz Galeotti, Mark: *Putin Takes Crimea 2014*, Osprey 2023.

Žoldnéři z praporu Vostok v různorodé směsici uniformem na oslavách Dne vítězství 9. května 2014 v Doněcku. V této době procházela tato dříve čečenská jednotka ještě stále procesem „ukrajinizace“, tedy promícháváním s místními rekruty z Donbasu. Všimněte si několika mužů v zelených baretech a několika s úzkými rukávovými páskami s oranžovo-černou stuhou Řádu svatého Jiří. [Andrey Butko, Wikipedia Commons, CC BY-SA 3.0]

se pravděpodobnější, že se tam Prigožin a Utkin objevili pouze proto, aby provedli nábor mezi místními gangstery a příslušníky polovojenských milicí, stejně jako mezi členy dobrovolnických jednotek z Ruska (ty představovaly pestrou směsici, od afghánských válečných veteránů až po členy motorkářských gangů), kteří se tam hrnuli podpořit anexi. Prigožin a Utkin podepsali formální dohodu kodifikující jejich pozice „ředitele“ a „velitele“ až 1. května 2014, což naznačuje, že PMC byla před tímto datem stále ve fázi formování.

V této době si mohli dovolit být při výběru opravdu velmi selektivní a najímat převážně bývalé veterány ze speciálních jednotek, od výsadkářů a námořní pěchoty. Nabízeli zhruba 200 000 rublů měsíčně – desetkrát více, než si mohl vydělat běžný

profesionální voják v pravidelné armádě – a mohli odmítnout devět z deseti zájemců. Koncem jara 2014 čítala Wagnerova skupina (či wagnerovci) odhadem 300 vojáků, což odpovídá síle maximálně několika rot. Dočasná základna se nacházela ve městě Vesjoloje v jižním Rusku.

Byli narychlo vybaveni směsicí oblečení a výstroje, kterou získali od armády i komerčními nákupy. Jejich uniformy byly často různě poskládané a zpočátku neměli ani žádné standardní insignie nebo hodnotsní označení. Armáda jim nejdříve hodlala dodávat pouze zastaralé útočné pušky AKM ráže 7,62 mm, kterých byly ve skladech značné zásoby, ale díky přimluvě vojenské rozvědky GU (dosud známé spíše pod starou zkratkou GRU) jim byly vydány modernější útočné pušky AK-74 ráže 5,45 mm. Dostali také omezený počet lehkých podpurných zbraní včetně kulometů PKM a PKP, pancéřovek RPG-7V a několika minometů 2B14 Podnos ráže 82 mm. Vzhledem k tomu, že podpurné zbraně byly lafetovány na lehkých nebo jen slabě pancéřovaných vozidlech, nebyli žoldnéři vybaveni pro boj v první linii, ale to zatím nebyl problém. GU pro ně zpočátku plánovala spíše stínové a specializovanější úkoly.

Po anexi Krymu propuklo v převážně ruský mluvících oblastech jihovýchodní Ukrajiny (zejména v průmyslové zóně známé jako Donbas) chaotické protikyjevské povstání. Toto místo bylo vždy baštou Janukovyčovy Strany regionů a mnoho místních obyvatel revoluci v roce 2014 buď odmítalo, nebo se alespoň obávalo toho, co považovali za vychýlení misky vah od ruský mluvícího obyvatelstva ve prospěch obyvatel používajících ukrajinštinu. V té době jen málo z ruský mluvících obyvatel prosazovalo úplné odtržení, ale existovalo zde hnutí ve prospěch větší autonomie Donbasu v rámci Ukrajiny.

Tyto nálady podporovali a rozdmýčovali ruští nacionalisté, kteří se začali v regionu významně politicky angažovat. Ačkoliv Kreml brzy toto politické hnutí podpořil a proměnil tak občanskou válku v nevyhlášenou zahraniční intervenci, nebyl si Putinův režim zpočátku zcela jistý, zda má podporovat i rozvíjející se ozbrojené povstání. V násled-

ném chaosu se angažovala bizarní směsice bojovníků, od protikyjevských milicí, tvořených místními skupinami domobrany, přes neonacistické gangy a organizovaný zločin až po kvazi-politické vojenské vůdce doufající v odměnu od Ruska.

Moskva se postupně v konfliktu angažovala čím dál více a hledala nejen možnosti, jak nějakým způsobem – od něhož se ovšem navenek mohla distancovat – podpořit povstalce proti kyjevským vládním silám a provládním milicím (mnohé z nich ve skutečnosti tvořili rusky mluvící, ale ke Kyjevu loajální obyvatelé), ale také cesty, jak podržít potenciální separatisty na Donbasu kremelské autoritě. Řízení operací se opět ujala rozvědka GU. V květnu 2014 vtrhl do centra Doněcku, hlavního města regionu, jenž se později stal jedním ze dvou povstaleckých pseudostátů (Doněcká a Luhanská lidová republika), „dobrovolnický prapor“ Vostok (Východ) vedený příslušníky GU. Jako demonstraci síly obsadil hlavní administrativní budovu ovládanou dosud donbaskými povstalcí. Povstalcům tak ukázal, že Moskvu nelze ignorovat.

Původní prapor Vostok byla jednotka bývalých čečenských povstalců, kteří se v roce 1999, na začátku druhé čečenské války, připojili k místnímu vojenskému vůdci Sulimu Jamadajevovi a přeběhli na ruskou stranu. V roce 2009, ještě pod velením rozvědky GRU, byla jednotka rozpuštěna, neboť Moskva mezitím dosadila do čela Čečny Ramzana Kadyrova, jehož klan měl s klanem Jamadajevových spory. V dubnu 2014 ji však GU v podstatě reformovala a posílila žoldáky z jiných regionů severního Kavkazu, aby v tomto složení intervenovala jménem Moskvy na Donbasu. Záhy však byla „ukrajinizována“: Čečence a další nahradili místní rekruti (někteří bojovali za věc, jiné přitahoval jen žold) včetně řady bývalých příslušníků jednotek pořádkové policie Berkut. Jejím velitelem byl ustanoven Alexandr Chodakovskij, přeběhlík z Ukrajinské bezpečnostní služby (SBU). Prapor Vostok se stal v rámci proruských povstaleckých sil významnou jednotkou a rozrostl se na přibližně 1000 mužů, zůstal však pod přísnou kontrolou rozvědky GU. Žádný z vůdců donbaských milicí v něm vliv nezískal.

Pacifikace separatistických velitelů

Mnozí velitelé milicí, kteří se dostali během tohoto bezohledného a chaotického boje do popředí, byli pro Moskvu příliš nevyzpytatelní a svéhlaří. V létě 2014 bylo rozhodnuto převzít nad povstaleckým hnutím celkovou kontrolu, aby se tím zvýšil tlak na Kyjev. Kreml nechtěl postupovat otevřeně, ale potřeboval se zbavit těch velitelů milicí, kteří zřejmě nový stav věcí nechápali nebo ho nechtěli akceptovat. Od podzimu 2014 do roku 2015 došlo k sérii vražd, jež se obvykle připisovaly ukrajinským vládním silám (ačkoliv se nikdy neobjevily žádné důkazy), ale které byly všeobecně považovány za dílo wagnerovců.

Například v lednu 2015 byl zavražděn Alexandr „Batman“ Bednov, velitel „skupiny rychlé reakce Batman“, působící v silách samozvané

Kozák bojující na straně proruských povstalců v Doněcku na východě Ukrajiny. Na hlavě má tradiční černou čepici z astrachánové kožešiny, pod níž má zřejmě stočené vlasy sahající běžně až po ramena. Obléká maskovací bundu, která vypadá stejně jako ta na obrázku H3 na straně 61. Je tu rovněž vidět jeho univerzální kulomet PK s odklopeným víkem skluzavky, který je zásobován municí pomocí nábojového pásu. [Andrey Butko, via Getty Images]

Vyhořelý KAMAZ-43269 Vystrel (BPM-97) MRAP. Jedno z vozidel poskytnutých wagnerovcům ze zásob pohraničních vojsk FSB, které se žoldněří snažili odtáhnout z bojiště, aby na Donbasu nezůstaly důkazy jejich podpory ze strany ruského státu. [Nikolaev1789, Wikimedia Commons, BY-SA CC 4.0]

Luhanské lidové republiky (LLR). Byl přepaden cestou na svou základnu. Jeho minibus byl rozstřílen kulometnou palbou, která zabila jeho i šest těžce ozbrojených osobních strážců. Po počátečním zmatku prokuratura LLR uvedla, že přestřelka vypukla až poté, co se Bednova pokusili zatknout policisté, ale tvrzení nebylo doloženo žádným přímým svěděním. V květnu 2015 byl přepaden i Alexej Mozgovej, velitel brigády Prizrak (Duch). Vedle jeho kolony explodovala nálož umístěná u silnice a místo výbuchu pak bylo zasypáno smrtící křížovou kulometnou palbou. V prosinci 2015 přišla řada na Pavla „Baťu“ Dremova, jehož kozácká milice si v rámci LLR vybudovala prakticky nezávislou enklávu ve městě Stachanovsk. Zabila ho bomba umístěná do auta. V říjnu 2016 byl Arsen „Motorola“ Pavlov zabit bombou umístěnou ve výtahu bytového domu. Jeho jednotka Sparta působící v rámci sil Doněcké lidové republiky (DLR) byla zapletena do série válečných zločinů.

Ačkoliv zjistit pravdu o těchto a mnoha dalších vraždách je obtížné, mezi donbaskými povstanci panovalo přesvědčení, že pokud ne za všemi, alespoň za většinou z nich stáli wagnerovci. Skupina také hrála jistou, byť omezenou roli v samotných bojích a občas poskytovala separatistickým milicím specializovanou podporu, jako například týmy pro ničení těžké techniky a přepravních prostředků. Například 14. června 2014 byl sestřelen transportní letoun Il-76MD ukrajinské 25. transportní letecké brigády, když se pokoušel vysadit čtyřicet výsadkářů z 25. samostatné výsadkové brigády Dněpropetrovsk na mezinárodním letišti v Luhansku, přičemž všichni na palubě zahynuli. Ukrajinská SBU později dokázala, že to byla práce kontraktorů z řad wagnerovců jednajících na Utkinův osobní rozkaz. Při útoku použili dva přenosné protiletadlové komplety 9K38 Igla (kódové označení NATO SA-18 Grouse). V dalších událostech však wagnerovci sehráli mnohem přímočařejší a rozsáhlejší úlohu.

Boje o Debalceve (2015)

Ačkoliv tato skutečnost nebyla nikdy oficiálně přiznána, od začátku bylo jasné, že wagnerovce řídila ruská vojenská rozvědka (GU). Následné rozhovory, stejně jako zachycená komunikace zveřejněná SBU, ukazují, že jakýmsi „kurátorem“ nebo faktickým nadřízeným této PMC byl vysoký důstojník GU, generálporučík Oleg Ivannikov, který používal krycí jméno „Andrej Ivanovič“ a volací znak „Orion“.

V letech 2004 až 2006 tento důstojník pod jménem Andrej Laptěv předsedal bezpečnostní radě Republiky Jižní Osetie, což byl Moskvou podporovaný, ale formálně neuznaný separatistický region Gruzie, následně byl až do roku 2008 jejím ministrem pro obranu a řešení mimořádných událostí.² Ivannikov, považovaný za experta na řízení separatistických pseudostátů, byl

² Viz Galeotti, Mark: *Russia's Five-Day War: The Invasion of Georgia, August 2008*, Osprey 2023.

Pohled na velitelství Hlavní správy generálního štábu Ozbrojených sil Ruské Federace (dříve známého pod zkratkou GRU, nyní GU) v ulici Valentiny Grizodubové v severozápadní části Moskvy. [Getty Images]

v letech 2014–2015 nasazen do LLR, kde měl velitelskou pravomoc nad Utkinem i ministrem obrany LLR Igorem Plotnickým. Kromě něj se zapojil i generálmajor Jevgenij Nikiforov, náčelník štábu 20. ruské kombinované armády, který podle všeho fakticky vykonával funkci intendanta a zajišťoval žoldnérům stálý přísun zbraní, vybavení a střeliva.

Ivannikov sehrál klíčovou roli i v zapojení wagnerovců do přímého bojového nasazení na Donbasu. Město Debalceve v Doněcké oblasti původně padlo do rukou separatistů, ale v červenci 2014 ho znovu dobyly kyjevské vládní síly, čímž vznikl strategický výběžek oddělující DLR od LLR. V lednu 2015 zahájily povstalecké síly kombinovaný útok s cílem město znovu dobýt. Útok se účastnily mimo jiné brigády Prizrak a Oplot a tzv. Kozácká národní garda, podporované ruskými pravidelnými jednotkami, jednotkami Specnaz a 122mm salvovými raketomety Grad z 232. raketové brigády.

Brzy se ukázalo, že povstaleckým silám chybí jak dostatečná početní, tak palebná síla k tomu, aby ukrajinské obránce z dobře vybudované obrany vytlačily. Proto se zhruba po týdně začaly do akce významněji zapojovat ruské jednotky. Došlo k výraznému zesílení dělostřelecké palby na ukrajinská postavení a Ivannikov vyslal wagnerovce, aby povstalce podpořili. V této době již počet žoldnérů přesáhl 500 a začali být vyzbrojováni tanky a další obrněnou technikou. Patřily mezi ně kolová obrněná vozidla BPM-97 Vystrel kategorie MRAP (*Mine Resistant Ambush Protected*), původně dodávané pohraničním vojskům FSB, a pásové obrněné transportéry MT-LB osazené dvěma protiletadlovými kanóny ZU-23 ráže 23 mm, které mohly být rovněž použity k přímé pozemní palebné podpoře.

Několik stovek wagnerovců podporovaných ruským dělostřelectvem průběh bojů zvrátilo, ale střety byly těžké. Vzдор veškeré agresivní sebejistotě, kterou Utkin projevoval navenek, začal s rostoucími ztrátami ztrácet nervy a v jednu chvíli zavolal svému náčelníkovi štábu Andreji Troševovi a prosil ho: „Dostaň mě odsud! Moji vlastní zasraní chlapi mě nejspíš brzy zastřelí!“ Vozidla Vystrel se totiž ve skutečnosti ukázala být spíše přítěží než přínosem. Utkin se snažil nenechat na bojišti důkazy o podpoře Kremlu, protože tehdy byly jedinými oficiálními uživateli této techniky ruské pohraniční jednotky. Když byla dvě vozidla Vystrel vyražena z boje, nařídil zástupci velitele 1. průzkumně-úderné roty wagnerovců, aby dal před záchranou a odsunem vlastních raněných spolubojovníků přednost jejich odtahování.

Výcvik jednotky Specnaz. Otevřením základny v Molkinu v létě 2015, poblíž základny 10. brigády Specnaz, získala Wagnerova skupina snazší možnost náboru vojáků speciálních jednotek, jejichž kontrakty s pravidelnou armádou se blížily ke konci. [Ministerstvo obrany Ruské federace, CC 4.0]

Začátkem února 2015 bylo Debalceve prakticky obklíčeno. Ukrajinští civilisté i vojáci se snažili uniknout z kotle po takzvané „cestě života“ – dálnici M3, jež vedla do ukrajinskou vládou ovládaného Bachmutu. Obnovená ofenzíva z území DLR i LLR 12. února zcela uzavřela ukrajinskou obranu do těsného obklíčení, zatímco pokusy o dojednání příměří a organizaci bezpečné evakuace civilistů skončily neúspěšně. Do 17. února se povstalci pobíli

do centra města a následující den se vládní síly spěšně začaly stahovat v konvoji, který se však dostal do drtivé přímě i dělostřelecké palby. Do 20. února bylo město pevně v rukou povstalců. Wagnerovci ztratili pravděpodobně 21 bojovníků a také dvě cenná obrněná vozidla.

Spojení s GU a struktura wagnerovců jako soukromé armády

Toto byl poslední velký střet před příměřím spojeným s převážně nedodržovanými mírovými dohodami označovanými jako Minsk II, které technicky vstoupily v platnost 5. února. V následujících několika letech konflikt pokračoval s nízkou intenzitou. Někdy měl jen podobu

Carští vlci

Během občanských válek, které v devadesátých letech přispěly k rozpadu Jugoslávie, se bojů na straně srbských militantů v Bosně i jinde účastnilo mnoho Rusů.³ Někteří jako jednotlivci, jiní se sdružovali do jednotek, často jen s krátkodobou působností. Jednou z nejstabilnějších jednotek byli Carští vlci neboli 2. ruský dobrovolnický oddíl (RDO-2). Početnost oddílu sotva přesáhla velikost čety, přesto získal až nepřiměřenou pověst, která ještě vzrostla poté, kdy se většina jeho členů v roce 1992 připojila k etnicky ruským povstalcům v Podněstří. Jednotka byla poté rozpuštěna, ale její název byl v roce 2014 obnoven. Tehdy se ruští nacionalisté snažili shromáždit žoldnéřské jednotky na pomoc donbaským separatistům. Tvrdili, že je motivuje touha obnovit slávu ruského impéria, ale ve skutečnosti sloužili spíše jako vojenští poradci a instruktoři výcviku než jako bojovníci v první linii. Pro Moskvu se tím však otevřela možnost, jak do konfliktu nepřiznaným způsobem zapojit poradce z řad pravidelné armády, takže jednotka pokračovala v činnosti až do invaze na Ukrajinu v únoru 2022. V listopadu 2022 se za nového vůdce Vlků prohlásil ruský nacionalistický politik a bývalý šéf státní korporace pro kosmické aktivity Roskosmos Dmitrij Rogozin. Nestal se polním velitelem, ale pouze „kurátorem“, zatímco samotná jednotka se zaměřovala především na testování a vývoj nových zbraní a systémů v terénu, od dronů až po prostředky elektronického boje. Sám Rogozin sice nastoupil tříměsíční službu na frontě (patrně zejména proto, aby se rehabilitoval v Putinových očích poté, co kvůli nedostatečným výsledkům Roskosmosu upadl v nemilost), ale tu záhy v prosinci 2022 ukončil, když byl při oslavě svých narozenin v Doněcku zraněn ukrajinskou dělostřeleckou palbou.

3 Viz Thomas, Nigel a Mikulan, Krivoslav: *Yugoslav Wars (2): Bosnia, Kosovo & Macedonia 1992–2001*, Osprey 2006.

Příslušník 3. roty extremistického praporu Viking z DLR obsluhuje automatický granátomet AGS-17 ráže 30 mm. Tato zbraň, vyráběná na Ukrajině i v Rusku, si pro svou všestrannost získala oblibu během přepadových akcí malých jednotek, které nevyhlášenou válku na Donbasu z velké části charakterizovaly. Na Ukrajině se stále hojně používá. Zbraň je zásobována municí z 29ranného bubnového zásobníku. Má jak základní pevná mířidla, tak minometný zaměřovač a lze ji také osadit puškohledem nasouvaným na lištu. [Gennadij Dubovoj, Wikimedia Commons, CC B-Y]

sporadických soubojů odstřelovačů a dělostřelectva, jindy přerostl do lokálních střetů.⁴ Ruské pravidelné jednotky (které oficiálně nebyly umístěné v DLR ani LLR, ale v případě potřeby „navyšovaly“ taktické počty praporů) a separatistické síly si postupně zvykaly na charakter bojů a wagnerovci nebyli nutně zapotřebí. Prostřednictvím vlny atentátů (viz výše), která se zvedla po Minsku II, využila Moskva utlumení bojů k upevnění svého vlivu. Existovaly i další – i když vojensky méně hodnotné – žoldnéřské síly, které mohly nahradit výpadky v počtech bojovníků, jako například Carští vlci (viz rámeček). Pro wagnerovce ale GU již zvažovala jiné využití.

Do léta 2015 se wagnerovci rozrostli na téměř 1000 příslušníků a nyní získali vlastní základnu v osadě Molokino v jihoruském Krasnodarském kraji. Je příznačné, že se nacházela ve stejném místě jako stávající základna 10. brigády Specnaz, která střežila vnější hranice celého prostoru. Po kontrole odbočovali řidiči buď doleva na armádní základnu, nebo doprava do žoldnéřského tábora. Ten zpočátku tvořily jen různé stany a obytné přívěsy za ostnatým drátem, ale do konce roku 2015 zde vyrostla řádná kasárna s administrativní budovou, cvičištěm a střelnicí.

Wagnerovci se stále více sblížovali s vojenskou rozvědkou GU, byli tedy stále štedřejí vyzbrojování i vystrojování. Od roku 2015 se jejich „dohlížitelem“ stal zástupce velitele GU, generálporučík Vladimir Alexejev. Uvnitř GU obvykle panují jasné hranice mezi vlastní „agenturou“ (tedy důstojníky zahraniční rozvědky, kteří obvykle působí v utajení jako přidělenci na zahraničních ambasádách), analytiky (kteří usilovně pracují ve svých zabezpečených kancelářích) a drsnými muži (dříve ze Specnaz, kteří jsou obrazně řečeno „prstem na spoušti“). Alexejev náležel k těm posledně jmenovaným a pod jeho velení spadaly „výkonné složky“ GU včetně jednotky 29155 provádějící sabotáže a atentáty. Alexejevův vztah s Prigožinem se později vyostřil, ale na počátku generál přínos žoldnéřských sil oceňoval, což se pro počáteční vzestup wagnerovců ukázalo jako klíčové.

Jak se wagnerovci rozrůstali, rozvíjela se a posilovala i jejich velitelská a organizační struktura. Zpočátku se o jednotce referováno jako o „rotní taktické skupině“ (*rotnaja taktičeskaja grupa*, RTG), což byl termín používaný ruskou armádou pro úkolové uskupení založené na mechanizované nebo tankové rotě, ale rozšířené o další prostředky specifické pro konkrétní misi (jako prostředky průzkumné, dělostřelecké nebo prostředky protivzdušné obrany). Tato RTG byla ještě dále rozdělena na průzkumně-útočné roty (*razvedyvatel'naja-šturmovaja rota*, RŠR), každá o síle asi 100 mužů, jež byly později přejmenovány na útočné oddíly (*šturmovej otrjad*, ŠO). RTG se později přeznačila na prapor, pak dokonce na pluk. Do roku 2016 se samotné ŠO rozrostly do jednotek o síle přibližně 300–500 mužů. Podobně jako v rané bol-

4 Viz Galeotti, Mark: *Armies of Russia's War in Ukraine (2014–18)*, Osprey 2019.

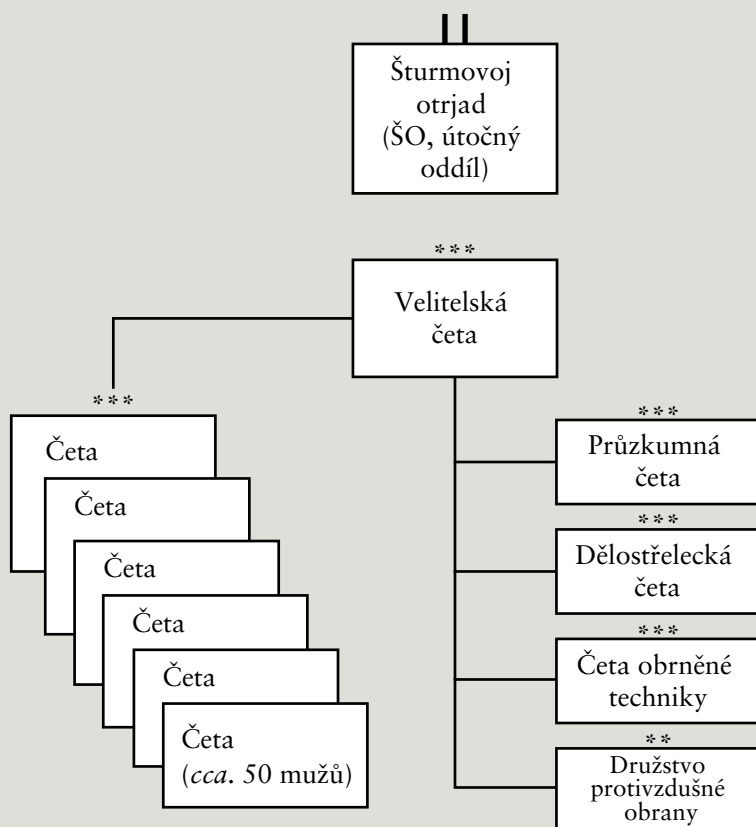
ševické Rudé armádě měli wagnerovci důstojníky a velitele, ale formální hodnostní struktura neexistovala. Důstojník mohl mít například funkci „velitel 2. ŠO“, ale nebyl označován jako kapitán nebo major.

Personální složení

V jednotce od počátku (i po pozdějším rozšíření) vždy existovala jasná hierarchie. Utkin byl všudypřítomnou postavou, významní byli i jednotliví členové jeho štábu. Utkin přivedl několik veteránů Slovanského sboru ze Sýrie, včetně Vladimira „Měchana“ Titova a kozáka Sergeje „Děgtara“ Děgtarjeva, kteří se později stali veliteli ŠO a odstřelovací sekce. Dalšími původními rekruťty, kteří se stali legendami, byli veterán (a bývalý trestanec) z čečenské války Alexandr „Ratibor“ Kuzněcov, který vedl 1. RŠR (později 1. ŠO), a Andrej „Brodjága“ („Tulák“) Bogatov, který velel 4. ŠO v Sýrii. Mezitím wagnerovci najali bývalého vyznamenaného důstojníka policejních speciálních jednotek Andreje Troševa (s volacím znakem „Šedoj“) jako náčelníka štábu. Z titulu své funkce přímo řídil jak logistiku, tak i vznikající bezpečnostní službu jednotky.

Typické složení útočného oddílu Wagnerovy skupiny

Toto je ideální složení útočného oddílu na konci roku 2022, rozšířené ovšem již od roku 2017. Velikost i složení značně kolísaly, v závislosti na době i konkrétní misi. Další podpůrné prvky mohli představovat ženisté, zdravotníci, vrtulníky, drony, technická a opravárenská služba atd.

Wagnerovci se rozrůstali a začínali působit na mezinárodní úrovni, potřebovali tedy více logistických a manažerských specialistů k podpoře a doplnění „akčních týmů“. Například Valerij „Rover“ Čekalov byl bývalý námořní důstojník, který nakonec řídil řadu Prigožinových krycích společností, jež zajišťovaly plnou podporu operací wagnerovců v Africe, včetně pořízení obrněných vozidel kategorie MRAP i dalších. Ta byla nezbytná, když se wagnerovci vydali na nová bojiště daleko od ruských hranic.

SYRSKÉ DOBRODRUŽSTVÍ

V březnu 2011 byly v Sýrii brutálně potlačeny protesty „arabského jara“ proti autoritářskému režimu prezidenta Bašára Asada a v polovině roku v zemi vypukla občanská válka. Jak již bylo zmíněno, v roce 2013 byly na podporu Asadova režimu nasazeny vojensky nepříteliš hodnotné ruské žoldnéřské síly s názvem Slovanský sbor, avšak byly rychle staženy (viz rámeček). V Moskvě se s odstupem času obecně uznává, že tyto síly byly pro podobnou misi naprosto poddimenzované a nedostatečně vybavené, neboť se ukázalo, že nepůjde jen o pouhé obsazení a zabezpečení určeného území, ale o regulérní bojovou operaci. Je typické, že kremelský režim poté trestně stíhal oba muže stojící za Slovanským sborem, přestože jej založili na podnět a s podporou státu. Myšlenka nasazení žoldnéřů v Sýrii však tímto neúspěchem nezmizela.

V roce 2015 se zdálo, že Asadův režim je i navzdory pomoci milicí Hizballáhu podporovaných Íránem a dodávkám ruských zbraní na pokraji kolapsu. Většina země byla v rukou různých povstaleckých skupin, od Západem podporované Svobodné syrské armády (FSA) až po extrémně džihádistický Islámský stát (ISIS). Vláda ztratila reálnou kontrolu i nad částmi samotného Damašku. Moskva se rozhodla zasáhnout. Částečně proto, aby podpořila svého posledního spojence na Blízkém východě a udržela si ve Středomoří přístup k jeho přístavům, částečně i jako gesto vzdoru vůči vládě USA, která se snažila Rusko po jeho akcích na Donbasu izolovat.

Podle původního plánu se Rusové měli omezit na poskytování letecké a dělostřelecké podpory zatlačované syrské armádě. Na počátku vše probíhalo s nečekanou efektivitou. V září 2015 dorazilo do nových hangárů na letecké základně Hmímím poblíž Latákie v západní Sýrii

Slovanský sbor

Slovanský sbor byl založen v lednu 2012, zřejmě z iniciativy FSB (Federální bezpečnostní služby). Formálně byl zaregistrovaný v Hongkongu, aby se obešly ruské zákony, které tehdy registraci žoldnéřské společnosti neumožňovaly. Hlavní iniciátoři, Vadim Gusev a Jevgenij Sidorov, od roku 2013 otevřeně verbovali žoldnéře k ochraně ropných a plynárenských zařízení v syrském regionu Dajr az-Zaur. Během léta toho roku byly dvě roty v počtu asi 260 kontraktorů nasazeny nejprve v Damašku a poté v Latákii. Jejich zaměstnavatelem se formálně stalo syrské ministerstvo energetiky. Brzy se však ukázalo, že původní sliby neplatí: například místo tanků T-72, které žoldnéři očekávali, dostali pouze civilní autobusy s ledabyle navařenými pláty železného plechu. 18. října dostali rozkaz zamířit na severovýchod do města al-Sukhna v provincii Dajr az-Zaur, aby zde vystřídali jednotku syrské armády. Teprve těsně před přesunem jim byla sdělena nemilá zpráva, že se od nich neočekává pouze střežení místa, ale jeho opětovné dobytí z rukou nepřítele. Cestou byli napadeni značnou přesilou džihádistických rebelů. Od syrských sil se jim dostalo jen minimální podpory v podobě přeletu jedné stíhačky a palby samohybného děla. Žoldnéři měli štěstí, že se jim podařilo se pod krytem písečné bouře stáhnout, přičemž utrpěli ztráty pouze šesti mužů. Nicméně to stačilo k tomu, aby v demoralizované jednotce téměř propukla vzpoura. Sbor byl v listopadu 2013 ze Sýrie stažen.

Rusko původně nasadilo na podporu své intervence v syrské občanské válce námořní pěchotu, ale její úlohou bylo spíše statické zabezpečení základen než aktivní zapojení do bojových operací. Pro tuto činnost bylo zapotřebí nasadit wagnerovce, od nichž by se bylo možné v případě potřeby distancovat. [Ministerstvo obrany Ruské federace, Wikimedia Commons, CC 4.0]

prvních 28 letadel: 4 moderní stíhačky Su-30SM, 12 útočných letounů Su-25SM a 12 taktických bombardérů Su-24M2, spolu s kontingentem útočných vrtulníků Mi-24PN a Mi-35M. Do konce měsíce tyto letouny zahájily letecké údery a v říjnu začaly válečné lodě ruské Kaspické flotily od-

palovat na syrské cíle přes iránský a irácký vzdušný prostor střely s plochou dráhou letu Kalibr.

Velitelství skupiny vojenských sil v Sýrii (*Komandnyj punkt grupy vojennych sil*, KPGVS) v Hmímímu se brzy významně rozrostlo, protože se ukázalo, že syráská armáda je ještě v mnohem horším stavu, než jak se Rusové obávali, a bude potřebovat posílení pozemními jednotkami až do síly divize. V listopadu 2015, zatímco ruské námořnictvo kotvilo u své malé zásobovací a opravárenské základny v Tartúsu, byli v Hmímímu nasazeni příslušníci 810. gardové brigády námořní pěchoty s nejnovějšími tanky T-90 a systémy protivzdušné obrany S-400. Jejich úko-

B

SÝRIE

(1) Slovanský sbor: kontraktor, Latákie, listopad 2013

V Sýrii se jednalo o první ruský pokus uplatnit v praxi koncept žoldnéřské soukromé společnosti. Ukázalo se však, že tato 260členná „legie“ nebyla na boj dostatečně připravena. Mnoho jejích příslušníků bylo špatně vycvičeno i vybaveno, jako například tento zoufalý voják, který zabíjí čas před evakuací z Latákie poté, co přežil útok na svůj konvoj. Obléká nahodile poskládanou sbírku armádních přebytků a civilních kousků v pseudovojenském stylu: má tzv. *panamku*, klobouk, který se běžně nosil během sovětské války v Afghánistánu v osmdesátých letech, civilní mikinu s kapucí, maskáčové kalhoty získané z komerčních nákupů a nosné popruhy připomínající styl, který armáda USA používala za druhé světové války pro vojáky vyzbrojené karabinou M-1. Ačkoliv bylo sboru slíbeno špičkové vybavení, je vyzbrojen již zastaralou variantou útočné pušky AK-47 ráže 7,62 mm.

(2) PMC Wagner: odstřelovač, „první“ Palmýra, 2016

Wagnerovci poskytovali syráským vládním silám mnohem účinnější podporu. Tento odstřelovač má na sobě armádní polní čepici s pouštním maskovacím potiskem a pod taktickým nosným systémem SSO (*systéma specialno oborudovanja*) Směř nosí nezaměnitelnou taktickou oděvní soupravu Gorka 3. Wagnerovci ponechávali svým bojovníkům v nošení výstrojních doplňků značnou volnost. Všimněte si jeho

importovaných taktických střeleckých rukavic typu 5.11. Nášivka na rameni (2a) je odznakem, který nosili odstřelovači pohraničních vojsk FSB, což nejspíš odkazuje na žoldnéřovu dřívější službu. Je vyzbrojen puškou SVDS ráže 7,62mm (vylepšenou verzí staré odstřelovačské pušky Dragunov SVD) se skloupnou rámovou pažbou a vybavenou teleskopickým zaměřovačem 1P88-4 s proměnným zvětšením. Zbraň má maskovací nástřik odpovídající prostředí.

(3) PMC Wagner: důstojník, „první“ Palmýra, 2016
Důstojníci wagnerovců v boji jen málokdy nosili viditelné hodnostní označení. Status tohoto zkušeného veterána dokládá skutečnost, že obléká balistickou vestu 6B45, kterou pravidelná armáda zavedla do výstroje teprve v roce 2015 a wagnerovcům jich poskytla jen asi stovku kusů. Kolem krku a ramen má omotaný arabský bavlněný šátek *keffij* v tlumeně hnědozelené barvě. Důstojník během posledních fází těžké první bitvy o Palmýru používá k přivolání ruské letecké podpory malou ruční radiostanici R-187 Azart P-1. Jeho bojová uniforma SPLAV je v málo rozšířeném maskovacím vzoru Ataka, původně navrženém pro jednotky ministerstva vnitra. Nášivka na pravém nadloktí je viditelná v detailu 3a. Puška AK-74M ráže 5,45 mm byla vylepšena sadou Obves KM-AK s novou přední svislou rukojetí, ústovou brzdou, tlumičem zvuku výstřelu, laserovým zaměřovačem Perst-3 a závěsným popruhem.

(4) Medaile pro veterány z bitvy u Chišámu, 7. února 2018

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Putinovi žoldnéři 2013–24.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.